

§ 131

Hakemus Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle Haltialanmetsän luonnonsuojelualueen perustamiseksi sekä hoito- ja käyttösuunnitelma vahvistamiseksi

HEL 2019-000079 T 11 01 04

Päätös

Kaupunginhallitus esitti Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, että se perustaa Haltialanmetsän luonnonsuojelualueen sekä vahvistaa alueen hoito ja käyttösuunnitelman.

Hakemus luonnonsuojelualueen perustamiseksi

Suojelun perusteet

Haltialanmetsä on yksi Helsingin luonnonsuojeluohjelman 2015–2024 alueista. Kaupungin luonnonsuojeluohjelmaa toteutetaan perustamalla luonnonsuojelualueita.

Haltialanmetsä täyttää luonnonsuojelulain edellyttämät luonnonsuojelualueen perustamisen yleiset edellytykset. Alue on monipuolinen lehtojen ja korprien muodostama metsäkokonaisuus, jolla on valtakunnallista suojeluarvoa erityisesti monien luontotyyppejensä sekä uhanalaisen ja vaateliaan kääväkläjistonsa ansiosta. Merkittävää on myös suojelualueen koko ja kytkeytyminen olemassa oleviin suojelualueisiin. Alueen luontoarvot ovat merkittävät: lahoppua on valtakunnallisesti huomionarvoisia määriä ja rehevät korvet kattavat kymmeniä hehtaareja. Alueen korpikokonaisuus monine harvinaisine kääpineen on valtakunnallisesti merkittävä.

Suojelun tarkoitus

Tarkoituksena on suojella monipuolinen lehtojen ja korprien muodostama kokonaisuus. Alueen luontoarvojen turvaaminen vahvistaa Paloheinän-Haltialan metsäalueen suojelubiologista arvoa Helsingin luonnon monimuotoisuuden tärkeänä ydinalueena.

Alueen sijainti ja rajaus

Haltialanmetsän luonnonsuojelualue sijaitsee Pohjois-Helsingissä, Keskuspuiston pohjoisosassa. Sen eteläpuolella on Paloheinä, idässä Tuomarinkylän pellot, pohjoispuolella Haltialan aarnialue, Pitkälän rinnelehdot ja Vantaanjoki. Länsipuolelle rakennetaan Kuninkaantammen asuinalueita.

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566

Kiinteistötiedot ja omistus

Haltialanmetsän luonnonsuojelualue sijaitsee kolmella kiinteistöllä, jotka Helsingin kaupunki omistaa: 091-404-1-2 Tomtbacka, 091-421-1-3 Nackböle ja 091-431-1-659 Tuomarinkylän kartano. Alueelle ei kohdistu rasitteita.

Kaavatiedot

Yleiskaavan Kaupunkiluonto teemakartassa Haltialanmetsän luonnonsuojelualue on esitetty oikeusvaikutteisella aluerajauksella muiden luonnonsuojeluohjelman 2015–2024 kohteiden kanssa.

Suojelualueen länsiosa sijoittuu Keskuspuiston pohjoisosan asemakaavan 11905 alueelle. Kyseisessä kaavassa on edellisen luonnonsuojeluohjelman (2008–2017) mukaisesti kaksi erillistä aluetta merkinnällä SL-2 luonnonsuojelulain perusteella suojeltavaksi tarkoitettu alue, jolla on erityinen virkistyskäyttömerkitys. Nyt esitettävä laajempi suojelualueen rajausta perustuu uuteen luonnonsuojeluohjelmaan (2015–2024) ja se on osittain myös kaavan VR- eli retkeily- ja ulkoilualueella. Suojelualueen itäosa sijoittuu asemakaavassa 9540 VR-alueelle.

Luonnon yleispiirteet ja luontoarvot

Haltialanmetsän kasvillisuus on monipuolista ja rehevää. Monet alueen luontotyypit ja lajit vastaavat 1990-luvun valtakunnalliseen vanhojen metsien suojeluohjelmaan päätyneiden Uudenmaan kohteiden parhaimmista. Elinympäristöistä arvokkaimpia ovat laajat lehtokorvet, turvelehdot, keskiravinteiset tuoreet lehdot sekä kosteat lehdot. Alueella on myös tuoretta ja lehtomaista kangasmetsää.

Pääosa alueen ylispuustosta on järeää tai kookasta, 70–110 vuotta vanhaa. Valtapuuna on kuusi, mutta haapaa kasvaa paikoitellen runsaasti. Itäosasta löytyy useita metsäkuvioita, joilla kasvaa tasaikäinen, nuorehko ja tiheä puusto. Kaakkoisosassa poikkeaa muusta alueesta, koska se on lehtipuuvaltainen ja väljäuustoinen.

Vuosien 2012 ja 2016 luontoselvityksissä Haltialanmetsän alueella havaittiin yhteensä 210 putkilokasvitaksonia. Niiden joukossa oli useita Helsingissä harvinaisia ja uhanalaisia lajeja. Valtakunnallisesti uhanalaisia putkilokasveja ei Haltialanmetsästä ole tavattu, mutta muutamia silmällä pidettäviä ja alueellisesti uhanalaisia lajeja.

Lahopuusto

Lahopuun määrä, laatu ja jatkumo kertovat metsän luonnontilasta. Haltialan metsissä lahopuuta on syntynyt etenkin kosteisiin elinympäristöihin. Alueen eteläosan lahopuukeskittymät ovat valtakunnallisesti mer-

24.02.2020

Asia/16

kittäviä. Runsaan kuusilahopuun syntyminen johtuu toisaalta puuston iästä, sillä yli 100-vuotiaat kuuset alkavat olla elinikänsä päässä, ja toisaalta tehdyistä ennallistamistoimista, kun pintavesi on noussut ojien patoamisen seurauksena. Myös pitkät kuivat jaksot ja myrskyt tuottavat lahoppuuta. Lahopuu lisää huomattavasti metsien monimuotoisuutta, sillä monet eliöt ovat riippuvaisia siitä.

Käävääkkäät

Haltialanmetsä on valtakunnallisesti merkittävä alue kuusilahopuun käävääkslajiston suojelun kannalta. Mombertintien lounaispuolen lehto on tärkeä haavasta ja koivusta riippuvaiselle lajistolle.

Kääpiä on kartoitettu Haltialan alueelta useana vuonna. Vuosien mittaan on havaittu yhteensä 98 kääpälajia. Alueen valtakunnallisesta suojeluarvosta ovat merkinä monet ekologiaaltaan vaateliaat lajit, kuten sitkaskääpä, kalvaskääpä ja poimukääpä, jotka on vuoden 2019 uhanalaisarviossa luokiteltu vaarantuneiksi. Valtakunnallisesti silmällä pidettävistä lajeista mm. sitruunakääpä, lumokääpä ja peikonnaahka on tavattu alueelta.

Lahokaviosammal

Lahokaviosammal on vaikeasti havaittava, uhanalainen ja erityisesti suojeltava laji, joka kasvaa pitkälle lahonneilla kuusimaapuilla ja kannoilla. Sitä on löydetty varsinkin Paloheinän täyttömäkeä ympäröivistä metsistä. Tulevalta suojelualueelta lahokaviosammalen esiintymistä ei ole kartoitettu, mutta siellä on runsaasti lajille soveltuvaa pehmentynyttä kuusilahoppuuta.

Linnut

Haltialanmetsän linnustolaskennat tehtiin vuosina 2012 ja 2016. Koko selvitysalueelta havaittiin kartoituksissa yhteensä 50 lajia, jotka kuuluvat alueen pesimälinnustoon tai joiden reviiri sijaitsi osittain selvitysalueella. Haltialanmetsän pesimälinnusto on lajistollisesti ja määrällisesti varsin edustava. Vanhan metsän suosijoista puukiipijä esiintyi selvitysalueella erityisen runsaana, samoin kuin Suomessa harvalukuiset idänuunilintu ja pikkusieppo. Vanhemman kuusivaltaisen metsän suosijoista tiltaltteja tavattiin muutamia. Mustapääkerttu oli runsas alueen rehevimmillä metsäkuvioilla. Vuosien mittaan myös petolinnuista on tehty havaintoja.

Merkittävä pesimälinnustoon vaikuttava erityispiirre selvitysalueen metsissä on luonnonkolojen runsaus. Laskennoissa löytyi erittäin paljon sekä tuoreita että vanhoja käpytikan koloja. Monia kolopesijöitä, kuten kirjosioppoa, tali-, sini- ja kuusitiaista, on Haltialassa enemmän kuin ta-

24.02.2020

vallisilla hoidetuilla metsäalueilla. Käpytikka oli vuonna 2012 ainoa havaittu tikkalaji selvitysalueella. Vuonna 2016 tehtiin havaintoja myös palokärjestä, pohjantikasta ja pikkutikasta.

Kovakuoriaiset

Haltialan alueella elää melko edustava kuuseen liittyvä kovakuoriaislajisto. Ennallistetun alueen lajiston monimuotoisuus on kasvanut kymmenen vuoden seurantakaudella. Tällä perusteella ennallistamista voidaan pitää onnistuneena. Lehtipuilla elävien kovakuoriaisten yksilömäärä kasvoi ennallistamisen alkuvaiheessa, mutta on palautunut myöhemmin ennalleen.

Viimeisimmässä kovakuoriaisselvityksessä vuonna 2015 ei havaittu yhtään uhanalaista lajia, mikä johtuu pääosin uhanalaisluokituksen muutoksista. Yksi silmälläpidettävä laji havaittiin. Kyrmysepikällä näyttää olevan pysyvä kanta alueella.

Lahopuukovakuoriaisten seurannalla on saatu tietoa vanhan metsän lajiston elinolosuhteiden kehittymisestä ja alueen muuttumisesta luonnontilaisemmaksi. Samalla on varmistettu, etteivät erityisen haitalliset kaarnakuoriaiset ole lisääntyneet liian voimakkaasti. Seurantavuosien aikana ei ole havaittu puustolle haitallisten kaarnakuoriaisten massasiintymiä.

Nisäkkäät

Haltiala on riittävän laaja metsäalue monille nisäkäslajeille. Sieltä on elinympäristö- ja lintukartoituksen yhteydessä havaittu rusakko, orava, supikoira ja kettu sekä metsä- ja valkohäntäkauriin jälkiä. Myös alueella havaituista näädästä, villisioista ja hirvistä on saatu tietoa.

Helsingin liito-oravakartoituksessa on tehty useita havaintoja liito-oravan jätöksistä niin tulevalle suojelualueella kuin laajemminkin Haltialan alueella. Liito-orava suosii vanhempia sekametsiä, joissa kasvaa kuusta ja haapaa. Se viihtyy erityisesti metsissä, joissa suojaa antavia alempia latvuskerroksia ei ole poistettu. Haltialanmetsä onkin liito-oravalle lähes kauttaaltaan soveltuvaa tai erittäin soveltuvaa elinympäristöä.

Alueen käyttö

Virkistyskäyttö

Haltialan alueen merkitys virkistysalueena tulee yhä tärkeämmäksi, kun pääkaupunkiseudun asukasmäärä kasvaa ja samalla viheralueiden määrä vähenee täydennysrakentamisen myötä.

Haltialan alue on pääkaupunkiseudun tärkeimpiä ulkoilualueita ja siellä käydään arviolta kaksi miljoonaa kertaa vuosittain, näistä hiihtokäyntejä on 0,5–1 miljoonaa. Alueella harrastetaan myös monia muita lajeja: kävelyä, lenkkeilyä, koiran ulkoilutusta, suunnistusta, maastopyöräilyä jne.

Opetuskäyttö

Koko Haltialan alue on erinomainen opetus- ja retkikohde. Keväällä 2018 tehtiin nettikysely lähikoulujen ja päiväkotien opettajille. Vastauksen mukaan tärkeimpiä retkikohteita alueella ovat Paloheinän majan ja Pitkälän majan ympäristöt, Pitkälän rinnelehdot ja Haltialan kotieläintila. Kyselyyn vastanneet opettajat kertoivat käyvänsä Haltialan alueella lukuvuoden aikana yleensä 1–2 kertaa/ryhmä ja päiväkotiryhmien kanssa useamminkin. Opettajat käyttäisivät aluetta enemmän, jos siitä saisi enemmän taustatietoja ja alueella olisi paremmat palvelut.

Hoito ja käyttösuunnitelma

Haltialan metsän luonnonsuojelualueelle on teetetty konsulttityönä hoito- ja käyttösuunnitelma, joka oli luettavissa ja kommentoitavissa helmikuun 2019 ajan kaupungin verkkosivuilla osoitteessa www.hel.fi/luonnonsuojelu. Luontotieto Keiron Oy:n laatimassa suunnitelmassa on sovitettu yhteen alueen luontoarvoja ja virkistyskäyttöä.

Hoito- ja käyttösuunnitelma on yleistasoinen eli monien asioiden kohdalla tarvitaan yksityiskohtaisempaa toteutussuunnittelua. Hoito- ja käyttösuunnitelman mukaan myös hydrologiset selvitykset tulee tehdä ennen kuin ennallistamistoimien laajentamisesta päätetään.

Hoito

Hoitotoimien tavoitteena on jatkaa vuonna 2006 aloitettua ennallistamista ja luoda alueelle laaja, luonnontilaistuva lehtokorpialue.

Keskeisin asia hoitosuunnitelmassa on vesitalouden palauttaminen. Tämä tehdään hitaasti ja työtä jatketaan myös suunnitelmakauden 2020-2030 jälkeen. Aluksi toimitaan nykyisellä pohjoisella ennallistamisalueella ja myöhemmin uudella, eteläisemmällä osa-alueella.

Kuivatusojia patoamalla ja purouomia luonnonmukaistamalla saadaan vesi viipymään alueella pidempään, maa soistumaan nykyistä laajemmalta alueelta ja korprien eliölajistolle turvataan sopivat olosuhteet. Lahopuun määrä lisääntyy, samoin siitä riippuvaiset eliölajit. Myös metsän rakenne ja puulajisto monipuolistuvat, kun kuolevien kuusten tilalle aukkopaikkoihin kasvaa lehtipuita.

Ojien luonnontilaistumisen myötä virtavesien lajisto, ehkä jopa taimen, voi ajan mittaan palata alueelle. Virtaamavaihtelut Näsinojaan vähenevät ja eroosio pienenee, mikä puolestaan parantaa Vantaanjoen vedenlaatua ja vähentää Itämeren kuormitusta.

Kevyitä metsänhoitotoimia ehdotetaan mm. lehtoihin, joissa suositaan lehtipuita ja pähkinäpensasta niissä paikoissa, joissa sitä esiintyy.

Ulkoilureittien reunoja on tarpeen hoitaa. Vaarallisten puiden kaataminen tehdään ennalta sovittavien periaatteiden mukaisesti.

Hoitosuunnitelmassa esitetään kahden vanhan niityn ennallistamista. Toimenpiteinä riittää vesaikon raivaus ja niitto kerran vuodessa. Niittyjen ennallistamisella on myönteinen suojeluvaikutus, koska suurin osa maamme uhanalaisista eliölajeista elää perinneympäristöissä. Avoimet niityt myös monipuolistavat maisemaa.

Haitallisista vieraslajeista palsamipihdat ja satunnaiset tuomipihlajat poistetaan. Lupiinin ja jättipalsamin leviämistä alueelle seurataan ja jos niitä havaitaan, torjunta aloitetaan heti. Eläimistä supikoira vaatii torjumista, koska se syö maassa pesivien lintujen munia ja poikasia. Jos minkkihavaintoja tulee, myös sen torjunta aloitetaan.

Käytön ohjaus

Käyttösuunnitelman tavoitteena on ohjata virkistyskäyttöä luonnon kannalta kestäväään suuntaan ja siten vähentää maaston kulumista. Tärkeintä on, että reitit viitoitetaan selvästi ja niiden ylläpitoon varataan nykyistä enemmän resursseja.

Reitit

Suojelualueelle ei perusteta uusia reittejä, vaan nykyisiä parannetaan ja tehdään kestävämmiksi. Hyväkuntoiset reitit ohjaavat kulkua ja toivottavasti vähentävät uusien polkujen muodostumista.

Suunnitelman vaikutukset

Hoito- ja käyttösuunnitelman toteuttamisella on monia ekologisia, sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia. Luonnon monimuotoisuus kasvaa ja luontoarvot lisääntyvät. Pitkäkosken rinnelehtojen ja Haltialan aarnialueen metsien kytkeytyneisyys paranee. Luonnonsuojelun ja virkistyskäytön yhteensovittaminen antaa pääkaupunkiseudun asukkaille edelleen mahdollisuuden ulkoilla alueella. Taloudellisesti hoito- ja käyttösuunnitelman toteuttaminen vaatii sekä merkittäviä alkuinvestointeja että jatkuvaa ylläpitoa. Taloudellinen panostus on välttämätöntä, jotta vilkkaasti käytetyn alueen kulumisen saadaan hallintaan. Suojelualue ja läheiset suojelualueet tuovat alueelle erityisesti luontoliikunnasta kiin-

nostuneita kävijöitä. Nämä kävijät käyttävät myös alueelle sijoittuvia palveluita. Tämä lisää yritysten tuloja ja kannattavuutta sekä verotuloja kaupungille. Luonnossa liikkumisen on todettu olevan hyödyllistä ihmisten hyvinvoinnille ja terveydelle.

Rauhoitus määräykset

1. Yleiset rajoitukset

Alueella on kielletty:

- rakennuksien, rakennelmien ja teiden rakentaminen
- maa-aineksien, kivien ja kaivoskivennäisten ottaminen ja maa- tai kallioperän vahingoittaminen tai muuttaminen
- puiden, pensaiden tai muiden kasvien ja sienten ja niiden osien ottaminen ja vahingoittaminen
- luonnonvaraisten selkärankaisten eläinten pyydystäminen, tappaminen tai häiritseminen ja niiden pesien hävittäminen sekä selkärangattomien eläinten pyydystäminen ja kerääminen
- tulenteke, telttailu ja muu leirytyminen
- muut toimet, jotka vaikuttavat epäedullisesti alueen luonnonoloihin, maisemaan tai eliölajien säilymiseen.

2. Liikkumisrajoitukset

Alueella on kielletty:

- moottoriajoneuvolla liikkuminen lukuun ottamatta alueen hoidon kannalta välttämätöntä liikkumista
- pyöräily merkittyjen polkujen ulkopuolella
- ratsastus
- koirien, kissojen ja muiden lemmikkien irti pitäminen.

3. Alueella on sallittu edellä mainittujen määräysten estämättä

- liikkuminen jalkaisin; merkityillä poluilla pysymistä suositellaan varsinkin kosteina kausina ja keskeisenä pesimäkautena 10.5–30.6.
- toimintarajoitteisen henkilön liikkuminen sähkömoottoridulla apuvälineellä alueen ulkoiluteilla
- marjojen ja ruokasienten poimiminen
- vaarallisiksi arvioitujen puiden ja niiden oksien tapauskohtainen poistaminen siten, että järeiden puiden rungot (rinnankorkeusläpimitta yli 20 cm) jätetään lahopuuksi kasvupaikalleen tai sen läheisyyteen
- ulkoiluteiden ja polkujen ylläpitoon ja turvallisuuteen liittyvät toimet
- haitallisten vieraslajien poistaminen

24.02.2020

Asia/16

- kiinteiden muinaisjäännösten tutkiminen ja hoitaminen Museoviraston toimesta tai luvalla
- toiminta hoito- ja käyttösuunnitelmassa sekä toimenpidesuunnitelmissa tarkemmin osoitetulla tavalla

Edellä olevista määräyksistä saa Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) luvalla poiketa. ELY-keskus voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen luonnonsuojelualuetta koskevista rauhoitusmääräyksistä, jos poikkeaminen ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta ja on tarpeen alueen hoidon, käytön tai tutkimuksen kannalta.

Luonnonsuojelualueelle on laadittu hoito- ja käyttösuunnitelma, jossa esitetään tarpeelliset toimenpiteet luontoarvojen säilyttämiseksi ja parantamiseksi sekä virkistyskäytön ohjaamiseksi. ELY-keskus vahvistaa hoito- ja käyttösuunnitelman sekä myöhemmin laadittavat tarkemmat toteutussuunnitelmat.

Korvausmenettely

Helsingin kaupunki ei vaadi luonnonsuojelulain mukaista korvausta rauhoituksen mahdollisesti aiheuttamasta taloudellisesta haitasta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Timo Lindén, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Haltialanmetsän luonnonsuojelualan hoito- ja käyttösuunnitelma 2020-2030
- 2 Haltialanmetsän sijainti ja rajaus
- 3 Lainhuutotodistus 091-404-1-2
- 4 Lainhuutotodistus 091-431-1-659

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Otteen liitteet

Esitysteksti
Liite 1
Liite 2
Liite 3

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

Liite 4

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi maanomistaja hakemuksesta tai suostumuksella perustaa luonnonsuojelualueen. Päätökseen luonnonsuojelualueen perustamisesta on otettava tarpeelliset määräykset alueen luonnon suojelemisesta ja tarvittaessa sen hoidosta.

Tausta ja valmistelu

Haltialan metsäalueen arvo on tiedetty jo pitkään. Alueella laadittiin ennalta- ja hoitosuunnitelma vuonna 2004. Rakennusvirasto käynnisti alueen hoitamisen luonnontilan vahvistamisen suunnittelualueena vuonna 2006. Tavoitteena on ollut luoda Pitkäkösken rinnelehdon ja Haltialan aarnialueen väliin mahdollisimman luonnontilainen metsäalue.

Luonnonsuojelualueen perustamista on valmisteltu ensin ympäristökeskuksen ympäristönsuojeluosaston johdolla ja kaupungin organisaatiouudistuksen jälkeen kaupunkiympäristön toimialan ympäristöpalvelujen ympäristönsuojeluyksikön johdolla. Mukana on ollut luonnonhoidon, kaavoituksen ja liikunnan asiantuntijoita.

Luonnonsuojelualueen perustamiseen liittyvät selvitykset aloitettiin vuonna 2012. Silloin voimassa olleen luonnonsuojeluohjelman mukaisesti oli tarkoitus perustaa kaksi erillistä suojelualuetta: Haltialan pohjoinen lehtoalue (44 ha) ja Paloheinän lehto- ja korpilaakson metsä (20 ha). Kasvillisuus ja linnusto kartoitettiin molemmilta alueilta.

Uusi luonnonsuojeluohjelma valmisteltiin yleiskaavan tahdissa ja Paloheinän-Haltialan alue otettiin tähän kokonaistarkasteluun. Uusi luonnonsuojeluohjelma hyväksyttiin ympäristölautakunnassa syyskuussa 2015. Siinä päädyttiin esittämään Haltialan laajempaa suojelualuetta, jolla sallitaan myös paljon virkistystoimintoja.

Vuonna 2016 ympäristökeskus tilasi aiemmin tutkittujen kohteiden väliseltä alueelta täydentävän luontokartoituksen. Kartoituksen tiedot yhdistettiin vuoden 2012 tietoihin.

Osallistaminen

Haltialan ulkoilualuetta käyttäviä asukkaita otettiin mukaan vuoropuheluun jo työn alkuvaiheessa. Toimintamuodoksi valittiin edustuksellinen osallistaminen: toistakymmentä alueella toimivaa asukasyhdistystä tai

24.02.2020

Asia/16

harrastusseuraa sai kutsun lokakuussa 2016 järjestetyille maastokäynnille. Toiveena oli saada mukaan 1–2 edustajaa jokaisesta kutsutusta yhdistyksestä. Samoille sidosryhmille järjestettiin kaksi fasilitoitua työpajaa: kesäkuussa 2017 aiheena oli alueen käyttäjien kokemukset ja toiveet, lokakuussa 2017 puolestaan luontoarvojen ja eri virkistyskäytömuotojen yhteensovittaminen.

Sidosryhmiltä on saatu arvokasta tietoa alueen käytöstä ja käyttäjien tarpeista. Työpajoissa on pohdittu alueen tulevaisuutta sekä luonnonsuojelun että eri harrastusmahdollisuuksien näkökulmista. Erilaisten intressien yhteen sovittaminen on ollut erityisen tärkeää.

Luonnonsuojelualueen suunnittelusta tiedotettiin kahdessa Pakila-Tuomarinkylän aluesuunnitelmaa käsittelevässä asukasillassa huhtikuussa 2017.

Lähialueen opettajille järjestettiin nettikysely toukokuussa 2018. Se lähetettiin yli 50 koululle ja päiväkodille, ja vastauksia saatiin 20.

Lokakuussa 2018 hoito- ja käyttösuunnitelman luonnos esiteltiin avoimessa yleisötilaisuudessa Pakilan yläasteella, jolloin halukkailla oli mahdollisuus esittää kysymyksiä ja kommentteja suunnitelmasta.

Tammi-helmikuun vaihteessa 2019 luonnonsuojelualueen perustamisesityksen teksti sekä hoito- ja käyttösuunnitelmaluonnos lähetettiin vielä sidosryhmille mahdollisia kannanottoja varten ja laitettiin kaupungin verkkosivuille kommentoitavaksi. Aikaa kannanotoille oli 28.2.2019 saakka.

Kannanotot

Rauhoitusesityksestä sekä hoito- ja käyttösuunnitelmasta saatiin yhteensä 17 kirjallista kannanottoa, joista kaksi lautakuntien lausuntoa, yksitoista yhdistysten ja neljä yksityishenkilöä kannanottoa.

Useissa kannanotoissa ilmaistiin selvästi puoltava mielipide luonnonsuojelualueen perustamiseen. Yhdessäkään kannanotossa ei vastustettu luonnonsuojelualueen perustamista.

Monissa kannanotoissa kiiteltiin hyvää valmistelua ja suunnittelua. Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ja Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri olisivat toivoneet tiiviimpää vuorovaikutusta hoito- ja käyttösuunnitelman luonnosvaiheessa. Kaksi yksityishenkilöä oli sitä mieltä, että kaikkia käyttäjäryhmiä ei ole kuultu tasapuolisesti.

Kaikkien yksityishenkilöiden palautteessa korostui huoli maaston kulumisesta ja toive siitä, että pyöräilijät ohjattaisiin eri reiteille kuin kävelijät. Luontojärjestöjen mielestä suuria tapahtumia ei saisi järjestää alu-

24.02.2020

Asia/16

eella lainkaan eikä ainakaan toukokuun alusta heinäkuuhun. Luontojärjestöjen yhteisinä huolina olivat myös mahdolliset metsänhoitotoimet suojelualueen itäosissa ja puiden kaataminen jopa 25 metrin leveydeltä ulkoilureittien molemmin puolin. Liikuntaharrastusjärjestöjen palaute liittyi paljolti reitteihin. Monet yhdistykset ilmaisivat halunsa olla jatkossakin mukana alueen suunnittelussa.

Lausunnot ja vastineet niihin ilmenevät kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaoston pöytäkirjasta esittelijän perusteluista.

Lopuksi

Esitys on kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaoston esityksen mukainen.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Timo Lindén, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Haltialanmetsän luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma 2020-2030
- 2 Haltialanmetsän sijainti ja rajaus
- 3 Lainhuutotodistus 091-404-1-2
- 4 Lainhuutotodistus 091-431-1-659

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote	Otteen liitteet
Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus	Esitysteksti
	Liite 1
	Liite 2
	Liite 3
	Liite 4

Tiedoksi

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto
Ympäristöpalvelut

24.02.2020

Asia/16

Päätöshistoria

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto 21.11.2019 § 237

HEL 2019-000079 T 11 01 04

Esitys

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto esitti kaupunginhallitukselle ja edelleen Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle Haltialan metsän luonnonsuojelualueen perustamista sekä alueen hoito- ja käyttösuunnitelman vahvistamista vuosille 2020-2030.

Lisäksi kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto päätti tuoda itäisen osan metsän eri-ikäistämistä monimuotoistamiseen tähtäävän toimenpidesuunnitelman myöhemmin jaoston päätettäväksi.

Käsittely

21.11.2019 Esittelijän muutetun ehdotuksen mukaan

Vastaehdotus:

Sameli Sivonen: Tuodaan itäisen osan metsän eri-ikäistämistä monimuotoistamiseen tähtäävä toimenpidesuunnitelma myöhemmin jaoston päätettäväksi.

Esittelijä päätti ottaa tämän lisäyksen esittelyynsä.

Esittelijä

vs. yksikön päällikkö
Jari-Pekka Pääkkönen

Lisätiedot

Tiia Sten, ympäristötarkastaja, puhelin: +358 9 310 64316
tiia.sten(a)hel.fi
Kaisa Pajanen, tiimpäällikkö, puhelin: +358 9 310 31521
kaisa.pajanen(a)hel.fi

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 26.03.2019 § 117

HEL 2019-000079 T 11 01 04

Lausunto

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi seuraavan lausunnon Haltialan metsän luonnonsuojelualueen perustamisesta:

Kasvatus- ja koulutuslautakunta puoltaa Haltialan metsän luonnonsuojelualueen perustamista. Keskuspuiston pohjoisosassa sijaitsevan mo-

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

nipuolisen luontokokonaisuuden suojelu on kaupungin strategian mukaista luonnonsuojeluohjelman toteuttamista ja metsäverkoston vahvistamista sekä tarjoaa päiväkot-, koulu- ja liikuntaryhmille sekä kerho- ja iltapäivätoiminnalle erinomaisen oppimisen, liikunnan ja virkistyksen retkikohteen.

Lautakunta esittää lisäksi, että alueen opetus- ja liikuntakäytön lisäämiseksi kaikkina vuodenaikoina tulee jatkosuunnittelussa ja hoito-ohjelmassa huomioida selkeästi opastetut luontopolut ja ladut sekä riittävät palvelut alueella. Lisäksi laajempi taustamateriaali alueen luonnosta, viitotetuista reiteistä ja palveluista helpottaisi retkien suunnittelua alueelle.

Alueen sijainti

Pinta-alaltaan 137 hehtaarin suuruiseksi suunniteltu luonnonsuojelualue sijaitsee Keskuspuiston pohjoisosassa Tuomarinkylän kaupunginosassa Haltialan, Niskalan ja Tuomarinkylän kylien alueella. Se rajautuu eteläpuolella Paloheinään, idässä Tuomarinkylän peltoihin, pohjoisessa Haltialan aarnialueeseen, Pitkäkösken lehtoihin ja Vantaanjokeen. Länsipuolelle rakentuu Kuninkaantammen asuinalue.

Suojelualueella paljon virkistystoimintoja

Haltialan metsäalueella on vuodesta 2004 ollut tarkoituksena luoda Pitkäkösken rinnelehdon ja Haltialan aarnialueen väliin mahdollisimman luonnontilaisen kaltainen metsäalue. Luonnonsuojelualueen perustamiseen liittyvät selvitykset on aloitettu vuonna 2012 ja luonnossuojeluohjelman 2008-2017 mukaisesti oli tarkoitus perustaa luonnonsuojelualueet Haltialaan ja Paloheinään. Helsingin uusi luonnonsuojeluohjelma hyväksyttiin ympäristölautakunnassa syyskuussa 2015 ja siinä esitettiin Haltialaan suojelualueita, jolla sallitaan myös paljon virkistystoimintoja. Suunnittelutyötä toteutetaan luonnonhoidon, kaavoituksen ja liikunnan asiantuntijoiden yhteistyönä.

Haltialan alue on yksi pääkaupunkiseudun tärkeimmistä ulkoilualueista ja sinne tehdään arviolta 2 miljoonaa käyntiä vuosittain.

Asukkaiden osallistaminen

Asukkaille ja sidosryhmille lokakuussa 2016 järjestetyn maastokäynnin lisäksi on työpajojen ja asukasilojen avulla kerätty eri käyttäjäryhmien tarpeita ja toiveita sekä pohdittu alueen tulevaisuutta luonnonsuojelun ja harrastusmahdollisuuksien näkökulmasta. Myös lähialueen 50 päiväkodeille ja kouluille järjestettiin toukokuussa 2018 nettikysely. Haltianmetsän luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelman luonnos esiteltiin avoimessa yleisötilaisuudessa lokakuussa 2018.

Monimuotoinen luonto

Haltialanmetsän luontotyytit ja kasvillisuus ovat monipuolista ja reheviä, pääosa alueen puustosta on kookasta ja iäkästä. Alue on myös riittävän laaja metsäalue monille nisäkäslajeille ja noin viidellekymmenelle lintulajille.

Helposti saavutettava luonnontilainen metsä on innostava ja mielenkiintoinen kohde tutkia ja liikkua eri vuodenaikoina. Opasteet ohjaavat käyttäjiä pysymään merkityillä reiteillä erityisesti lintujen pesimäaikana ja kosteina kausina. Opastetulla reitillä pysyminen vähentää myös maaston kulumista.

Opetuskäyttöön ja liikkumiseen innostava alue

Haltian alue on erinomainen oppimisen ja liikkumisen retkikohde. Suojelualueella on yhteensä 4,7 kilometriä opastettuja luontopolkuja, jotka sopivat päiväkotien, koulujen sekä kerho- ja iltapäivätoiminnan oppimiseen, liikuntaan ja virkistykseen. Alueen käyttö tukee kasvatuksen ja koulutuksen strategiaa, jossa koko kaupunki on oppimisen ympäristö ja arjen liikkumista lisätään. Ulkoilun ja lenkkeilyn lisäksi alueella voi suunnistaa, pyöräillä ja hiihtää.

Keväällä 2018 lähikoulujen ja päiväkotien nettikyselyyn vastanneet lähialueen opettajat kertoivat vierailevansa alueella 1-2 kertaa lukuvuonna ja päiväkodin johtajat vielä useammin. Vastausten mukaan suosituimmat retkikohteet olivat Paloheinän ja Pitkälän majojen ympäristöt, Pitkälän lehdot ja Haltialan kotieläintila. Kyselyn mukaan aluetta käytettäisiin enemmän, jos retkien suunnittelua helpottavaa alueen taustatietoa olisi enemmän.

Suunnitelman vaikutukset

Hoito- ja käyttösuunnitelman toteuttamisella on ekologisten vaikutusten lisäksi sosiaalisia vaikutuksia. Luonnonsuojelun ja virkistyskäytön yhteensovittaminen tarjoaa asukkailla mahdollisuuden ulkoiluun ja liikkumiseen. Päiväkodeille ja kouluille Haltialan luonnonsuojelualue tarjoaa osaltaan monipuolisen ja kiinnostavan oppimisen ja liikkumisen kokemuksen.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Mauno Kemppe, tilapalvelupäällikkö, puhelin: 310 86860
mauno.kemppi(a)hel.fi

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta 26.02.2019 § 41

HEL 2019-000079 T 11 01 04

Lausunto

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta antoi seuraavan lausunnon Haltialanmetsän luonnonsuojelualueen perustamisesta:

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta puoltaa Haltialanmetsän luonnonsuojelualueen perustamista esityksen mukaiselle alueelle Keskuspuiston pohjoisosaan jäljempänä esitetyin tarkennuksin.

Suunniteltu Haltialanmetsän luonnonsuojelualue sijaitsee Pohjois-Helsingissä, Tuomarinkylän kaupunginosassa, Haltialan, Niskalan ja Tuomarinkylän kylien alueella, Keskuspuiston pohjoisosassa Vantaanjoen jokilaakson ja Paloheinän välisellä alueella. Pinta-alaltaan noin 137 hehtaarin laajuiseksi suunniteltu luonnonsuojelualue rajautuu pohjoisessa Kuninkaantammentien eteläpuoliseen Pitkäniemenmetsään, idässä ja kaakossa Haltialan aarnialueen olemassa olevaan luonnonsuojelualueeseen, Haltialan tilan peltoihin ja Paloheinän golfkentän alueeseen, etelässä Paloheinän ulkoilualueen keinolumilatulinjaan ja ulkoilutiehen, sekä lännessä Haltiavuorentaipaleen itäpuoliseen metsäalueeseen, Haltiavuoreen ja ulottuu luoteessa lähes Kuninkaantammentiehen sekä Pitkälampiin ja -lehdon alueisiin.

Suunniteltu luonnonsuojelualue sisältyy pienempi pinta-alaisena ja kaksiosaisena, Paloheinänkorpi ja Haltialanlehto nimisinä, Helsingin luonnonsuojeluohjelmaan 2008–2017 sekä lähes nykyisen mukaisesti rajattuna Helsingin luonnonsuojeluohjelmaan 2015–2024. Voimassa olevassa yleiskaavassa ja sen oikeusvaikutteisessa kaupunkiluontokartassa alue on pääosin merkitty luonnonsuojelualueeksi. Voimassa olevassa asemakaavassa esitetty luonnonsuojelualue on merkitty retkeily- ja ulkoilualueeksi sekä luonnonsuojelualueeksi.

Haltialanmetsän pohjoispuolella, Vantaanjoen varressa sijaitsevat olemassa olevat Pitkälampiin, Vantaanjoentörmän ja Ruutinkosken lehdon luonnonsuojelualueet sekä Haltialanmetsän koillispuolella Haltialan aarnialueen ja Niskalan arboretumin suojelualueet, jotka yhdessä Haltialanmetsän kanssa muodostavat tulevaisuudessa 186 hehtaarin suojelualuekokonaisuuden.

Haltialanmetsän alue on maastonmuodoiltaan vaihtelevaa, melko tasaisten ja savipitoisten maalajien korpi- ja lehtoalueiden väleissä ja reunoilla on kantavien moreenimaiden ja paikoittaisten kalliopaljastumien täplittämiä mäki- ja rinnemaastoja. Kasvillisuudeltaan alue on monipuolista ja rehevää, sieltä löytyy laajoja lehtokorpija, turvelehtoja,

sekä tuoreita ja kosteita lehtoja sekä tuoreita ja lehtomaisia kangas- metsiä. Joitain pieniä harvapuustoisia alueita lukuun ottamatta koko Haltialanmetsän alue on kuusivaltaista sekametsää, jossa puuston ikä vaihtelee jonkin verran alueittain, alueiden käyttöhistoriasta johtuen. Valtaosa ylispuustosta on järeää ja kookasta, noin 70–100 vuotta vanhaa. Esitetyn suojelualueen kaakkoisosaa poikkeaa muusta Haltialanmetsän alueesta lehtipuuvallaisuutensa takia. Esitetyllä luonnonsuojelualueella on nykyisellään lahoppua kohtalaisesti, mutta sen määrä tulee, samoin kuin eriasteisesti heikentyneiden puiden määräänkin, suojelualueen perustamisen sekä hoito- ja käyttösuunnitelman mukaisten toimenpiteiden myötä kasvamaan selkeästi. Alueen laajan virkistyskäytön takia on tärkeää, että hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitetyt ulkoiluteiden ja reittien sekä muiden toiminnallisten alueiden ympäristöjen hoidosta huolehditaan hyvin kaikkien käyttäjien turvallisuuden takaamiseksi.

Haltialanmetsän esitetyn luonnonsuojelualueen rauhoituksen tarkoituksena on suojella näitä luontotyyppisiä sekä alueella esiintyvien monipuolisten lehtojen ja korpimetsien muodostama kokonaisuus. Alue on määritelty Helsingin kaupungin luontotietojärjestelmässä arvokkaaksi kasvillisuus- ja luontoalueeksi, sekä myös linnustollisesti arvokkaaksi alueeksi. Alueella elää ja pesii myös liito-oravia. Hoito- ja käyttösuunnitelmassa on tuotu hyvin esiin eri luontotyyppien ja alueiden suojelun tavoitteet sekä niiden saavuttamiseksi vaadittavat toimenpiteet. Näistä toimenpiteistä merkittävimpiä tulevat olemaan lehto- ja korpialueiden ennallistaminen sekä näiden toimenpiteiden vaikutukset koko Haltialanmetsän suojelualueen sekä ympäröivien alueiden vesitalouteen. Tärkeää ovat myös kulun ja kulkemisen ohjaus liiallisen kulumisen estämiseksi, hyvä alueen opastus sekä suojelualueiden merkitseminen sekä alueesta kertominen ja käytön ohjeistaminen hyvillä infotauluilla ja opasteilla muun muassa ei toivotun käytön ehkäisemiseksi sekä hyvien reitistöjen ylläpitäminen niin suojelualueella, kuin sen lähiympäristössäkin. Hoito- ja käyttösuunnitelmassa on huomioitu hyvin ulkoiluteiden ja muiden reittien varsien puuston ja muun puuvartisen kasvillisuuden hoidon tarve, mutta reittien varsien niitto sekä muu reittien reunojen ja rakenteiden kunnossapito olisi hyvä lisätä suunnitelmaan mahdollisten väärinkäsitysten välttämiseksi.

Esitetyn luonnonsuojelualueen rajauksen ulkopuolella, suojelualueen luoteisosan rajaa sivuaa itä-länsi suuntainen, Haltialan tilakeskuksen ja Pitkälän välinen Kuninkaantammentie, joka on muinaismuistolailta suojeltu historiallinen tie. Suojelualueen rajauksen sisäpuolella, alueen luoteisosassa Haltiavuoresta itään, sijaitsee kaksi pienikokoista historiallista kivilouhosta, jotka ovat muinaismuistolain perusteella suojeltu kiinteinä muinaisjäänöksinä. Nämä suojelukohteet on kirjattu Haltialanmetsän hoito- ja käyttösuunnitelmaan muinaismuistokohteina. Suo-

24.02.2020

jelualueen sisällä olevien suojelukohteiden mahdollisesti tarvitsema hoito olisi hyvä huomioida kirjaamalla se hoito- ja käyttösuunnitelmaan.

Haltialanmetsän luonnonsuojelualue on osa Keskuspuiston pohjoisosan ja Paloheinä-Haltialan alueen merkittävää ulkoilu-, liikunta-, viher- ja virkistysaluetta, joka on hyvin tärkeä niin lähialueiden asukkaille, laajemmin helsinkiläisille kuin muillekin pääkaupunkiseudun asukkaille. Keskuspuiston pohjoisosan alueella on suuri merkitys niin paikallisena, alueellisen kuin seudullisenakin liikunta- ja ulkoilualueena ja lähialueille rakentuvien uusien asuntoalueiden sekä vanhojen asuinalueiden täydennysrakentamisen sekä Vantaanjoen pohjoispuolelle laajenevien Vantaan kaupungin asuinalueiden myötä alueen virkistyskäytön paineet tulevat kasvamaan entisestään. Keskuspuiston pohjoisosan ja Paloheinä-Haltialan alueella on jo nyt laaja kirjo erilaisten lajien ympäri vuoden tapahtuvaa harrastustoimintaa ja se muun muassa on tällä hetkellä kokonsa suhteutettuna Etelä-Suomen vilkkain talviliikuntakeskittymä.

Myös ympäri vuoden käytettävissä olevien kävely- ja pyöräilyreitiverkkojen parantaminen ja laajentaminen tuo lisää haasteita koko keskuspuiston virkistyskäytölle. Nykyisen koko Keskuspuiston pituudelta Pitkäkoskelta Eläintarhaan ja keskustaan polkupyöräilyn mahdollistavan reitin sekä useiden poikittaisreittien lisäksi tarvitaan kaupunkirakenteen tiivistyessä lisää myös talvisin kunnossapidettyjä ulkoiluteitä niin Keskuspuiston pohjoisosaan kuin koko Keskuspuiston alueelle. Tähän tarpeeseen pyritään osittain vastaamaan Kuninkaantammentien muuttamisella talviaikana ladusta talvikunnossapidetyksi ulkoilureitiksi.

Hoito- ja käyttösuunnitelmassa on huomioitu hyvin alueen merkitys ja tarkeys ulkoilu-, liikunta- ja virkistysalueena, sekä näiden toimintojen tarpeiden huomioiminen ja yhdistäminen suojelualueen tavoitteisiin ja toimenpiteisiin. Kaikkien näiden tavoitteiden yhteensovittaminen vaatii tulevaisuudessa kaikkien eri toimijoiden, eri palvelukokonaisuuksien henkilöstön, kuin myös eri sidosryhmien hyvää yhteistyötä ja yhteisten tavoitteiden mukaista toimintaa.

Kokonaisuudessaan on hyvä, että tämä eliölajeiltaan, kasvillisuudeltaan ja luontotyypeiltään merkittävä ja sijainniltaan Helsingin viheralueverkostossa ja Keskuspuiston kokonaisuudessa keskeinen alue ja sen luonnonarvot saadaan säilymään. On myös tärkeää, että keskellä tiivistyviä asuinalueita oleva ja helposti saavutettava merkittävä lähivirkistys, luonto- ja ulkoilualue mahdollistaa nuorten sekä omatoimisen että ohjatun luonnossa liikkumisen sekä mahdollistaa osaltaan nuorille hyvän luontosuhteen kehittymisen ja sitä kautta kasvun ympäristövastuullisiksi kansalaisiksi. On tärkeää, että luonto- ja luonnonsuojelualueita on

24.02.2020

Asia/16

myös kaupunkialueella ja lähellä asuinalueita julkisen liikenteen yhteyksillä ja kevyen liikenteen keinoin saavutettavissa.

Esittelijä

hallintojohtaja
Kirsti Laine-Hendolin

Lisätiedot

Hannu Airola, projektipäällikkö, puhelin: 310 87743
hannu.airola(a)hel.fi